

INHOUD

Voorwoord	4	5. Het koningskleed	117
Mijn verhaal	7	5.1 Jozef bevrijd	124
		5.2 Farao bevrijd	132
Proloog Jozef	11	6. Het genadekleed	139
		6.1 Jozefs wijsheid	147
Proloog leerschool	14	6.2 Jozefs waarheid	155
1. Het familiekleed	17	7. Het kleed van herstel	168
1.1 Jozef	22	7.1 Jozef	178
1.2 Rachel	27	7.2 Juda	187
1.3 Jakob	32	7.3 Jezus	195
2. Het gekleurde kleed	41	Het leven van Jozef	203
2.1 Lea	47	Nawoord	205
2.2 Jozefs broers	54		
3. Het slavenkleed	65		
3.1 Jozef in Egypte	71		
3.2 Potifar	77		
3.3 Potifars vrouw	83		
4. Het droomkleed	93		
4.1 Jozef gevangen	99		
4.2 De schenker en de bakker	107		

VOORWOORD

Het verhaal van Jozef behoort tot de parels van de vertelkunst. De lotgevallen van de jongeling die door zijn broers verkocht wordt en in een ver land moederziel alleen een nieuw bestaan moet opbouwen heeft bij mensen door de eeuwen heen tot de verbeelding gesproken. Ik denk dat dit komt doordat het verhaal van Jozef niet alleen over Jozef gaat, maar ook over ons.

Zijn verhaal is zo iconisch geworden omdat wij weten hoe het voelt om gaandeweg het leven een jasje uit te doen en mantels te verliezen. Wij weten hoe het is om ondanks alles te blijven hopen dat dromen waar kunnen worden. En iedereen die er genoeg moed voor had, weet hoe diep ingrijpend een proces van verzoening op existentieel niveau kan zijn.

Lize voelde diep vanbinnen dat zij dit boek móest schrijven. Een bijzondere ervaring tijdens een ochtendwandeling correspondeerde met een verlangen in haar ziel en zij nam de pen ter hand. Haar persoonlijke verhaal vermengde ze met het verhaal van Jozef en met de verhalen van ons allemaal. Daarom is dit boek ook geen boek over Jozef, of over Lize, maar over ons aller mens-zijn. Dit boek gaat over jou – over mij.

Want wij zijn een verhaal. Wij dragen ons verhaal met ons mee, zoals een slak zijn huis. Het is onlosmakelijk met ons verbonden. Vaak zitten we zo dicht op ons eigen verhaal dat we de contouren ervan niet meer kunnen onderscheiden. We lijken soms op mensen die in een fles zitten en proberen te beschrijven hoe het etiket op de buitenkant eruitziet.

Doordat Lize op diep doorvoelde en kwalitatief hoogstaande wijze het verhaal van Jozef uitpakt en daaruit heldere lijnen trekt naar ons verhaal, krijgen wij de kans ons leven door de unieke bril van de zeven mantels van Jozef te aanschouwen. Wanneer we dit doen zullen we niet alleen veel leren over het verhaal van Jozef, maar vooral over onszelf.

Dit boek vraagt er niet alleen om gelezen te worden, maar vooral om beantwoord te worden. Sta Lize toe om door het verhaal van Jozef tot jouw binnenste te spreken, zodat datgene wat daar leeft en erop wacht tevoorschijn te komen het licht zal zien. Het lezend beantwoorden van dit boek zal je leiden op een weg van verzoening; verzoening met je verleden, verzoening met jezelf, verzoening met je omgeving.

Ik wens je een rijke leeservaring toe en de moed om het verhaal van Jozef jouw leven te laten kleuren.

Henk Stoorvogel

Zwolle, december 2021

PROLOOG JOZEF

Echt? Is het echt waar? Of droom ik opnieuw? Ze zijn vader gaan halen! Ik ga mijn vader weer zien! Zou hij de reis overleven? Of zou bij hem, na jaren in de waan van mijn dood te hebben verkeerd, het leven er al bijna uit zijn? Hoe zouden de rouwjaren zich in hem hebben genesteld? Zou zijn baard nog vol en grijs zijn of uitgedund door verdriet? Zullen de rimpels van zijn gezicht mij toe fluisteren hoe hij heeft moeten lijden?

Wat verlang ik ernaar om zijn getaande huid weer te strelen. Zijn liefde voor mij was als een nooit droogstaande bron. De herinnering is nog springlevend.

Zijn oogappel, dat was ik. Vaders liefde staat nog altijd in mijn hart gegrift. Deze altijd stromende bron is in tijden van extreme droogte nooit droog komen te staan. In de jaren die volgden, waarin ik steeds weer verlaten werd, heb ik het zo nodig gehad om de herinnering aan zijn liefde levend te houden. Ik kon de herinneringen zien, proeven en ruiken, in de donkere hoeken van mijn eenzame bestaan, zo ver van huis. Dan dwaalden mijn gedachten af naar de kleine Jozef. Spelend, zittend en lerend van vaders liefde.

Gaan vaders gedachten ook terug naar de twee dromen die ik als kind had, nu hij onderweg is naar Egypte? Mijn hemelse dromen werden toentertijd door hem en mijn broers slecht ontvangen. Niemand begreep ze, ikzelf net zomin. Hun afkeuring zei alles over hoe vruchtbaar de grond was geweest waarin ze het zaad van de haat hadden laten ontkiemen. Ik was nog maar zeventien toen ze mij en mijn dromen niet meer konden verdragen.

Toch is de goddelijke timing nog steeds bijna niet te bevatten. Dertig jaar was ik toen ik mocht verschijnen voor de farao van Egypte. Met de uitleg van zijn dromen over Gods besluit dat vaststond, waren de zeven vette jaren per direct ingegaan. Zeven magere jaren zouden volgen. Toen na twee jaar hongersnood mijn broers voor mij stonden, kwam de droom uit mijn jeugd indringend terug. Wat een wrang beeld vormden de diep buigende korenschoven voor mijn buigende broers. Toch zal de honger hen de komende vijf jaren niet langer raken. Hoe goddelijk was Gods plan.

Zou ik nog de tijd krijgen om met vader over de hemelse dromen van toen te praten? Ze zijn nu zo helder geworden! De elf sterren uit de droom, vermenigvuldigd met de zon en de maan, weerspiegelen precies deze tweeëntwintig jaren van wachtend uitzien naar onze ontmoeting. Wie had dit ooit kunnen bedenken? Alleen God!

Hoe scherp zal vaders geheugen nu zijn? Zullen zijn gedachten de gang nog kunnen maken naar het moment dat hij mij het gekleurde kleed van zijn liefde schonk? Het was net zo veelkleurig en mooi als mama zelf was geweest. Vader had geen beter kleed kunnen geven. Zo droeg ik mijn moeder dicht om mij heen. Mama, wat stierf je plotse-ling terwijl je je leven doorgaf aan Benjamin. Ik herinner mij nog je lieve ogen, je zachte stem, je lange, zwarte, net gewassen haren. Je was zo blij, kinderlijk blij, toen je mij vertelde dat je weer een kind zou krijgen. Je leerde mij hoe belangrijk het was om altijd mezelf te blijven, als een kind. De rijkste erfenis die mij altijd is bijgebleven.

Wat heeft vader daar nog vaak over gesproken. Vaak liet hij zijn hart zien, dat gebroken was van verdriet, maar dat ook gekweld werd door de zorgen om al zijn zonen. Toch zagen de jongens vaders liefde niet. Ze zagen vaders bezorgdheid aan voor wantrouwen ten opzichte van hen. Hadden ze zijn liefde kunnen herkennen? Had vader zijn zonen wel echt in liefde erkend? Of had hij zijn eigen diepe pijn vertaald

naar deze jongens? Mijn broers hadden de taal van de liefde niet leren spreken. En hun harde taal van verweer sprak ik niet. In hun boosheid hadden ze mijn dromen kapotgemaakt. Ze keken altijd naar wat ze niet hadden maar wel verlangden, zonder daar zelf iets voor te doen. Mijn veelkleurige kleding van liefde was een doorn in hun oog, waardoor ze mijn eenzaamheid niet zagen. Nu herken ik pas de verbinding tussen hun hardheid en hun eenzaamheid. Hoe pijnlijk eenzaam moeten ze zijn geweest, dat ze in staat waren zulke vernietigende keuzes te maken.

Nu wacht ik onder het toezicht van de altijd aanwezige hemel. Vader is in aantocht! Mijn broers halen hem op met al zijn bezittingen. Al die jaren is vader bedrogen door de zonen die zo dicht bij hem stonden. Niet één kon zich bevrijden uit het net vol leugens. Jaar na jaar hebben ze zichzelf én vader voor de gek gehouden, waardoor hij met een constant sluimerende pijn zijn leven heeft moeten leiden. In hoeverre heeft het eenzame verdriet hem uitgehold? In hoeverre kan zijn gebroken hart dit nieuwe leven in overvloed aan? Honger hebben ze geleden. Honger zette mijn familie in beweging, op weg naar vrijheid. Ze wisten niet wat echt voedsel was. Het surrogaatleven was bijna hun dood geworden. Met het zicht op de hongerdood werden de dromen weer levend.

Ik wacht vol verlangen, snakkend naar de bron van vaders liefde. Hier sta ik, gekleed in de kleur van het koninkrijk waarvan ik onderkoning mag zijn. Nog steeds op een eenzame positie, maar een positie die ik nu met verve mag bekleden. Dit koningskleed heeft de kleur van vrijheid en verbinding. Dit kleed bedekt onvergefelijke daden en geeft overvloed in alle tekorten. Wanneer kan het feest beginnen waar we zonder woorden in elkaar verdrinken en dronken zijn van liefde?

God in de hemel, wat zou er zijn gebeurd als ik niet naar Egypte was weggevoerd?

1 HET FAMILIEKLEED

Nu ik hier sta, vraag ik mij af waar mijn herinneringen beginnen. Was dat in die ene diepzwarte nacht in mijn jonge jaren? Die nacht verdreef het daglicht – jarenlang. In die nacht werd moeders leven, als dat van een weerloos schaap, opgeslokt door een ongenadige leeuwenbek. De ruwe werkelijkheid was dat ik die nacht de oudste zoon werd, zonder dat moeder dat ooit echt heeft gezien. In die dagen van pijn was mijn enige reden om op te staan het babygehuil van de kleine Benjamin. De pijnlijke tijd zonder moeder die volgde kon ik dragen door de liefdevolle herinneringen aan haar. Ik heb altijd ruimte gegeven aan al mijn gedachten en gevoelens om ze te kneden tot één geheel, zoals een pottenbakker in zijn werkplaats boetseert. Pijn en vreugde horen bij mij en maken mij tot wie ik ben. Gemakkelijk is het zeker niet: telkens weer moeten mijn hoofd en mijn hart elkaar vinden.

Mama, je werd zoveel mooier toen je vol trots de groeiende ronding onder je hart droeg. De blijdschap van de verwachting in jou versterkte je innerlijke schoonheid. Als jongen zag ik wel zwangere vrouwen, maar bij moeder was het anders. Heel vaak verbleef ik in haar schaduw om niets te hoeven missen van al haar voorbereidingen. Mama had haar eigen tent op orde, met de geur van vrede en de kleur van vrijheid, zoals de bloemen op het veld. Dartelend en vrij groeide ik op in haar tent.

Mama, je vertelde altijd over de God van vader, de God van Israël. Van vader leerde je als getrouwde vrouw om deze God te vertrouwen. Hij was zo anders dan je eigen vader. De afgodsbeeldjes waar je mee opgroeide waren allang verdwenen.

Jouw verhalen waren als zoete broden, doorkneed met onrecht en geduld, waar ik nog steeds op teer. Ik herkauw de pijnlijke en ondraaglijke hoofdstukken. Dat jij nog een zoon zou baren geloofde je al met het vertrouwen dat in jou gegroeid was. Jouw innerlijke groeiproces had jou daar gebracht waar je moest zijn. Zo vertelde je mij meer dan eens hoe pijnlijk het is als jaloezie opwelt vanuit eenzaamheid en gemis. Je pijn had een weg gebaand in je binnenste, waardoor je een nieuwe route had gevonden om nederigheid te laten groeien. Jouw hoop werd niet beschaamd; God kwam met zijn liefdevolle nabijheid en je werd gezegend met een tweede zoon. Dat de hemel jou verwelkomde na deze geboorte werd mijn pijnlijk verlies. Wie God voor jou was, is mijn rijke erfenis geworden. Nu, vele jaren later, nu ik God in mijn nood zelfs als mijn hemelse Vader ben gaan aanroepen, schat ik deze winst pas echt op waarde.

Hoeveel uren kon vader bij het vuur mijmeren over moeder. Over haar schoonheid, over haar vertrouwen en liefde. De sterren aan de hemel weerspiegelden de gevoelens die we beiden voor haar hadden. Hij deelde zoveel van zijn lief en leed met mij dat ik het als kleine jongen bijna niet kon dragen. Toch was het goed; ik wilde in zijn nabijheid zijn. Vader was oud en door het leven getekend, met een grote schat aan ervaring. Die schat werd ook een deel van mijn erfenis. Hij was openhartig over het gevecht met zichzelf. Hij bedroog en werd later zelf bedrogen. Dat het een met het ander te maken had, als een steeds terugkerend refrein van teleurstelling, kleurde de rest van zijn leven. Zijn rotsvaste vertrouwen werd al jong op de proef gesteld, maar was nooit geroofd. Vader had zelfs met God geworsteld, waarna zijn manke been een erekrans was op zijn leven. Met dank droeg hij zijn nieuwe naam, Israël, van God zelf ontvangen. Door de schat aan verhalen ontdekte ik al jong dat God reëel was, dat ik met Hem kon praten en dat Hij mij wilde ontmoeten. Ik groeide op en kreeg soms hemelse inzichten door mijn jongensogen.

Lea, de andere vrouw van mijn vader, zag ik van dichtbij. Haar ogen vertelden iets wat ik niet begreep. Ze waren zo anders dan die van moeder. Zodra ik haar blik ving keek ik in stilstaand water, waar de schittering van de zon werd gemist. Ze lieten een onpeilbare diepte zien waar ik nooit met vragen naar durfde af te dalen. Hoe was het voor haar om als dochter met een leugen te worden weggegeven? Hoe was het om te leven in de schaduw van de liefde, naast haar zus? Hadden haar zeven kinderen haar tweederangspositie dubbel en dwars goedgeemaakt? Of had ze zeventvoudig de liefde gemist? Een twinkeling heb ik in haar ogen nooit ontdekt. Ze leek niet opgewassen tegen het onkruid dat opkwam bij haar zonen, waardoor alle gezonde verhoudingen waren verstikt. Wat bezielde haar zonen? Hadden zij zich door haar positie ook altijd de minderen gevoeld? Was dat de angel van hun agressie? Of kwam het door vader, die hen als tweederangs had behandeld?

Nu ik ben opgeklommen uit de diepe put van verlating heb ik weer perspectief. Straks ga ik eerst vaders terugkeer vieren en luisteren naar zijn hart. Hoe is hij bedrogen door zijn zonen? Wat hebben ze hem aangedaan? Zijn de jongens zo ver gegaan om een sprankje vaderliefde te krijgen? Wat hebben hun bedriegerijen verwoest? Wat zie ik er naar uit om mijn gedachten met vader te delen. Heeft hij durven kijken naar zijn eigen jongensjaren, waar de leugen was binnengeslopen? Kon hij vergeving schenken? Het familiekleed is aan flarden gescheurd zoals dierenhuiden die in de hitte van de zon hangen te drogen. Wat zal de toekomst nog brengen?

Mijn broers waren met veel en wat waren ze vaak overmoedig in hun stoerdoenerij. Schreeuwden ze zo hard en ruw omdat ze de taal van de liefde niet kenden? Was dat een boodschap waar ze zelf de inhoud niet van wisten? Wat hebben ze veel meegemaakt. Ik herinner mij de reis naar Ezau nog wel. Uit verhalen weet ik hoe onstuimig de ontmoeting tussen de twee broers, Jakob en Ezau, was. Na jaren van vervreemding had vader deze ontmoeting zelf op zijn tijdlijn gezet. Bang

was hij, doodsbang! Maar ondanks zijn angst wilde vader zich niet langer voor zijn broer verbergen. Terwijl hij probeerde Ezau mild te stemmen met geschenken liep de onderlinge spanning op tot het kookpunt, zoals een pot water boven het vuur. Terwijl we wachtten of vaders geschenken Ezau gunstig zouden stemmen, werd vaders ware, angstige aard pijnlijk zichtbaar.

Vader stelde ons gezin op in rangorde van zijn liefde. Al ging hij zelf voorop, het moet enorm pijnlijk zijn geweest hoe zichtbaar hij zijn lievelingen beschermde. De bijvrouwen en hun kinderen liet hij voorop gaan, Lea en haar kinderen daarachter en ik met moeder helemaal achteraan. Daar stonden mijn broers. Ze waren helemaal niet zoveel groter dan ik. Er was niets stoers meer aan ze; ze klampten zich vast aan hun moeder. Achter vaders rug en dicht bij mama voelde ik mij beschermd, maar de spanning die vader voelde tegenover zijn broer, was ook voor ons voelbaar aanwezig geweest. Niettemin stond vader dapper vooraan, terwijl de afloop nog zo onzeker was. Wat was hij blij geweest met de verzoening.

Vader heeft nooit geleerd om weerstand te bieden aan wat hem overkwam. Al toen hij jong was bedroog hij zichzelf en de ander om wat krom was recht te krijgen. Zo bedekte hij zijn zwakheid. Dat begon letterlijk, met harige geitenvellen om zijn armen. Toen hij voor Ezau verscheen zocht hij opnieuw dekking, door zoveel geschenken te geven om de ander gunstig te stemmen. Terwijl hij ons meenam in zijn angst werd op deze plek van verzoening de liefde tussen de twee broers geoogst. Maar door de rangorde van liefde werd op de akker van mijn broers de zichtbare afwijzing gezaaid. Het was voldoende om hun minderwaardigheid, hun eenzaamheid en verlatenheid te laten ontkiemen. Deze jongens werden bomen van kerels, waarvan de vruchten pas jaren later zichtbaar werden.

Maar dan Benjamin, mijn lieve kleine broertje. Wat een man ben je geworden! Je hebt lang in de schaduw van vader geleefd. Je bleef bewaard als een laatste, kostbare diamant in de buidel aan vaders gordel. Je werd niet overgegeven aan onze ongenadige broers, die met elkaar een familieschat te grabbel hadden gegooid in de put. Wat wil ik graag horen waar jouw hart voor klopt, zodat we de verloren schatten hervinden!

Nu ik terugkijk op mijn leerschool ben ik de pijn van het lijden meer gaan begrijpen. Al was de verlating bijna ondraaglijk. Of is dat lijden juist weer tot zegen geweest? Konden daardoor andere hoofdstukken in mijn leven beginnen?

God in de hemel, wat zou er zijn gebeurd als ik niet naar Egypte was weggevoerd?

.....

*Die de onderdrukten recht doet,
Die de hongerigen brood geeft.
De HEERE maakt de gevangenen los,
de HEERE opent de ogen van de blinden.
De HEERE richt de gebogenen op,
de HEERE heeft de rechtvaardigen lief.
De HEERE bewaart de vreemdelingen,
Hij houdt wees en weduwe staande,
maar de weg van de goddeloze maakt Hij krom.*

– PSALM 146:7-9

.....

LEERSCHOOL

1.1 JOZEF

Jozef groeide op in een familie met grote tegenstrijdigheden. Hij voelde zich er wel thuis, maar binnen het gezin was hij niet bij iedereen even welkom. Hij was van nature op zoek naar eenheid, terwijl er een onderstroom was van voortdurende verdeeldheid en haat. Van zijn ouders had hij geleerd dat hij mocht zijn wie hij was, terwijl zijn broers zich juist ergerden aan zijn puurheid. Jozef was zich er niet van bewust wat zich onderhuids afspeelde. Hij deed wat er van hem werd verwacht en bleef zoeken naar verbinding en harmonie. Het tegenovergestelde daarvan stond hem te wachten.

Zo werd het Jozefs hemelse leerschool om hem door alle tegenstrijdigheden van buitenaf niet zijn innerlijke vrijheid te laten ontnemen. Hoe kun je vrij zijn terwijl je gevangen lijkt te zijn in je omstandigheden? Dit kan ook jouw verlangen zijn. Wat neem je wel of niet mee vanuit je basis? Hoe je familiekleed ook is geweven, je mag het zo gaan dragen dat je jezelf kunt zijn en je veilig weet, zodat je je ‘thuis’ voelt.

Je zou kunnen zeggen dat het familiekleed je thuisbasis is – de bagage die jij vanuit je gezin hebt meegekregen. Een kind kan zichzelf nog geen veiligheid bieden en is dus op zoek naar eenheid om zichzelf en het wij-gevoel niet kwijt te raken. Daarom verlangt ieder kind naar bevestiging en naar goedkeuring: staat het familiekleed me ook echt mooi? Het kind in ons is zo loyaal dat het blijvend zal zoeken naar mogelijkheden om het familiekleed passend te krijgen. Omdat dit